

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ เนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์ เนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมประเภทสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment)

2. นำเสนอ โครงการสอดแทรกความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์เนื้อหา และหนังสือเรียน จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ศึกษานิเทศก์วิชาภาษาไทย และครูภาษาไทย เพื่อนำข้อมูลและแนวคิดที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์วิเคราะห์เนื้อหาและนำเกณฑ์ที่ได้มาจัดทำเป็นแบบวิเคราะห์ เนื้อหาความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3

3. ผู้วิจัยนำแบบวิเคราะห์ เนื้อหาความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไข แล้วจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวาพิจารณาความครอบคลุม เนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสม หลังจากนั้นนำแบบวิเคราะห์ เนื้อหาที่ผ่านการตรวจแก้ไข จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมาปรับปรุงให้เหมาะสม จึงนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

4. ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาที่สร้างขึ้นมาวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ในจำนวนเนื้อเรื่องทั้งหมด 53 เรื่อง โดยวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) เมื่อพบคำหรือข้อความ ที่ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ได้คัดลอกข้อความ พร้อมบันทึกความถี่ทุกครั้งที่พบ ในการบันทึกความถี่ ผู้วิจัยจะขีดรอยคะแนน ดังนี้

4.1 เมื่ออ่านพบเนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมประเภทใดประเภทหนึ่ง 1 คำ ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์ จะบันทึก 1 รอยคะแนน และเมื่ออ่านพบคำเดิมซ้ำในข้อความใหม่ จะบันทึกเพิ่ม 1 รอยคะแนน

4.2 เมื่ออ่านพบเนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมประเภทใดประเภทหนึ่ง 1 ข้อความ ที่มีใจความเกี่ยวกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์ จะบันทึก 1 รอยคะแนน โดยจะขีดแนวคิดหลักของข้อความ

5. ผู้วิจัยได้นำข้อความที่คัดลอกไว้ มาจัดหมวดหมู่ตามแบบวิเคราะห์เนื้อหาแล้ว จดนับข้อมูลเป็นความถี่ และนำมาคิดเป็นร้อยละ หลังจากนั้นจึงสร้างตารางแจกแจงความถี่ และคำร้อยละของความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่พบในแต่ละเล่ม โดยสรุปไว้เป็นรายเล่ม

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมปรากฏอยู่ทั้ง 2 ประเภท คือ ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) สรุปได้ดังนี้

1. หนังสือที่มีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ประเภท ปรากฏอยู่มากที่สุดคือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 รองลงมาคือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 และหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ตามลำดับ

2. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 คิดเป็นร้อยละ 56.90 มากกว่า ความรู้

เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) คิดเป็นร้อยละ 43.10

3. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ตามลำดับ

4. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ตามลำดับ

5. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์บก ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ตามลำดับ รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์เลี้ยง ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ตามลำดับ และเนื้อเรื่องที่แสดงถึง พืช ผัก ผลไม้ ที่มีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ในด้านอาหาร และยารักษาโรค ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ตามลำดับ

6. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาคาร ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ตามลำดับ รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงยานพาหนะ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และถนนหนทาง ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ตามลำดับ และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 และหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1

1. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์บก คิดเป็นร้อยละ 28.57 รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ 10.84 และเนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 8.37

ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงอากาศ อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิต เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานนิวเคลียร์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการดูแลรักษา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รองลงมา คือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานแสงอาทิตย์ และเนื้อเรื่องที่กล่าวถึงมนุษย์ เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงดวงดาว

ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงโลกซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงทรัพยากรธรรมชาติด้านน้ำเค็ม เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแหล่งน้ำ (Aquatic Ecosystems) เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศบนบก (Terrestrial Ecosystems) และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานไฟฟ้า

2. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้และอาวุธ คิดเป็นร้อยละ 19.83 รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงขบวนการพาหนะ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และถนนหนทาง คิดเป็นร้อยละ 14.66 และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ 7.76

ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการพาณิชย์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในภาษาไทย และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงการดูแลรักษา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสารเคมี และวัตถุมิถิษ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการเกษตรกรรม เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความสำคัญของการศึกษา และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อม เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม

ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการอุตสาหกรรมและโรงงาน อุตสาหกรรม และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้ทางด้านกฎหมาย

หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2

1. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์น้ำ คิดเป็นร้อยละ 21.01 รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ 15.13 และเนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์บก คิดเป็นร้อยละ 12.61

ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ เนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศบนบก (Terrestrial Ecosystems) เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานไฟฟ้า รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงอากาศ อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิต เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงมนุษย์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความงดงามของธรรมชาติ และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ด้านน้ำเค็ม เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานเชื้อเพลิง เนื้อเรื่องที่แสดงถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานของโลก เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงโลกซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ เนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงดวงจันทร์ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงดวงดาว เนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแหล่งน้ำ (Aquatic Ecosystems) เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานนิวเคลียร์ และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานแสงอาทิตย์

2. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึง สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธ คิดเป็นร้อยละ 30.32 รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงยวดยานพาหนะ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และถนนหนทาง คิดเป็นร้อยละ 8.39 และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความสำคัญของการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.10

ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้ทางด้านกฎหมาย เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในภาษาไทย และเนื้อเรื่องที่แสดงถึง การดูแลรักษา

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชุมชน และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงสารเคมีและวัตถุมีพิษ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการเกษตรกรรม เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เนื้อเรื่องที่แสดงถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการอุตสาหกรรม และโรงงานอุตสาหกรรม เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อม และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ

หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3

1. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์เลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมาคือเนื้อเรื่องที่แสดงถึง พืช ผัก ผลไม้ ที่มีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ในด้านอาหารและยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 17.57 และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวกับ ป่าไม้ ต้นไม้ และดอกไม้ คิดเป็นร้อยละ 11.30

ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแหล่งน้ำ (Aquatic Ecosystems) รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานเชื้อเพลิง และเนื้อเรื่องที่กล่าวถึงดวงจันทร์ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงดวงดาว เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานแสงอาทิตย์

ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงอากาศ อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสิ่งมีชีวิต เนื้อเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานไฟฟ้า เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานนิวเคลียร์ และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงการดูแลรักษา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2. ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ที่ปรากฏมากที่สุดได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสิ่งเสพติด และอบายมุข คิดเป็นร้อยละ 13.64 และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม คิดเป็นร้อยละ 13.64 รองลงมาคือ เนื้อเรื่อง

แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี คิดเป็นร้อยละ 12.99 และเนื้อเรื่องที่แสดงถึง
สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธ คิดเป็นร้อยละ 10.39

ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการอุตสาหกรรมและโรงงาน
อุตสาหกรรม รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการก่อสร้างบ้านเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ
เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการเกษตรกรรม เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการพาณิชย์ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงการ
ประกอบอาชีพ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในภาษาไทย เนื้อเรื่องที่แสดงถึงผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อมจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์
เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชุมชน

ส่วนที่ไม่ปรากฏเลย ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสารเคมี และวัตถุดิบ เนื้อเรื่อง
ที่แสดงถึงความรู้ทางด้านกฎหมาย เนื้อเรื่องที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเนื้อเรื่อง
ที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อม

สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural
Environment) ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 น้อยที่สุดได้แก่
เนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ เนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศแหล่งน้ำ
(Aquatic Ecosystems) เนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงานไฟฟ้า และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงพลังงาน
นิวเคลียร์ ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ที่ปรากฏ
ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 น้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อเรื่องที่แสดงถึง การ
อุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรม และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้ทางด้านกฎหมาย

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย
ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงการสอดแทรกความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในการเรียน
การสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีองค์ประกอบในการนำเสนอโครงการ ดังนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการสอน
5. ผู้รับผิดชอบโครงการ
6. การประเมินผล

7. แนวทางในการจัดกิจกรรม

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 พบว่า ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) มีปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ ทั้ง 3 เล่ม ซึ่งสามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) มีปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 มากกว่าความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ทั้งนี้เพราะเนื้อเรื่องส่วนใหญ่ให้ความรู้ทางด้านธรรมชาติศึกษาอย่างชัดเจน เช่น สัตววิทยาาน คุณค่าฤๅษชาติ ตาลโตนด ชีวิตปลาช่อน บทร้อยกรอง เรื่องทุ่งข้าว เป็นต้น อีกประการหนึ่งเรื่องของธรรมชาติเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน ดังนั้นการนำความรู้ในเรื่องนี้มาสอดแทรกไว้ในหนังสือเรียน จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของธรรมชาติมากขึ้น และนอกจากความรู้ทางด้านธรรมชาตินี้จะปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ในปัจจุบัน ความรู้ดังกล่าวยังได้มีปรากฏในแบบเรียนยุคก่อน ดังที่ วินัย วิระวัฒนานนท์ (2530 : 141) ได้กล่าวถึงแบบเรียนภาษาไทย ในแผนการศึกษาชาติ 2494 ว่ามีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติเป็นเนื้อหาในการสอนภาษาไทย เช่น หนังสือสอนอ่านภาษาไทยเรื่อง นกกางเขน

ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ก็มีปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ในระดับใกล้เคียงกัน เนื้อเรื่องส่วนใหญ่แสดงถึงความรู้ทางด้านศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นการสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความซาบซึ้งในคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยของผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้ อันเป็นระยะวัยเดียวกันกับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะพัฒนา เล่ม 2 ก็ได้ปรากฏคำนิยามในด้านความรักในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

ภาษาและวรรณคดี เช่นกัน (พิศมร วัฒนพานิช, 2528 : 234)

หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1-3 ได้ปรากฏความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ในเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงสัตว์บก สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ ในระดับมากถึง 3 เล่ม ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ปรากฏอยู่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในคุณค่าของสัตว์ ดังเช่น เรื่องชีวิตปลาช่อน ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ที่นอกจากจะให้ความรู้ทางด้านธรรมชาติวิทยาแล้ว ยังให้ข้อคิดในด้านคุณธรรม ความมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ ดังที่ วัลลภา วิทยารักษ์ (2526 : 105) ได้วิจัยคุณค่าของสารคดี ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า เรื่องชีวิตปลาช่อน ให้คุณค่าด้านความคิด และคุณค่าด้านศีลธรรมและจรรยาโลงใจในระดับมาก

หนังสือเรียนที่วิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมปรากฏมากที่สุด คือ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่พบมากที่สุดคือ เนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องถึง สัตว์เลี้ยง และรองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องถึง พืช ผัก ผลไม้ ที่มีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ในด้านอาหาร และยารักษาโรค และเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ ต้นไม้ และดอกไม้ เมื่อพิจารณาแล้วความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ดังกล่าวเป็น เรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติไปแล้ว ผู้สอนควรถือโอกาสส่งเสริมความคิดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับผู้เรียนด้วย ดังที่ เฉลิม อ่ำเอี่ยม (2528 : 83) ได้วิจัยพบว่า การเคยเรียนวิชาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การที่ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) มีปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ก็นับได้ว่าเป็นการเรียนวิชาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทางอ้อมได้เช่นกัน

ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ที่ปรากฏมากที่สุดคือ เนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงสิ่งเสียดัดและ

อธิบายมุข และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึง
 ขนบธรรมเนียมประเพณี และเนื้อเรื่องที่แสดงถึง สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธ การ
 ที่เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสิ่ง เสพติดและอธิบายมุขปรากฏอยู่มาก เป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้เรียนในระดับ
 มัธยมศึกษาตอนต้น เพราะผู้เรียนในวัยนี้ต้องการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ด้วยตนเอง
 ดังนั้น เนื้อเรื่องเกี่ยวกับสิ่ง เสพติดและอธิบายมุข ดังกล่าวจะเป็นเครื่องชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงโทษ
 ของสิ่ง เสพติดและอธิบายมุข ผู้เรียนจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้
 ถูกต้องสมกับที่เป็นเยาวชนของประเทศชาติ ส่วนเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม
 และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังคุณค่าต่อการ
 อนุรักษ์สมบัติชาติเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ข้อ 8 (กรมวิชาการ, 2533 : 18) ที่มุ่งปลูกฝัง
 ให้ผู้เรียนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน ส่วนเนื้อเรื่องที่แสดง
 ถึงความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ในหนังสือเรียนภาษาไทย
 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ดังเช่น เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม แห่ง
 หนึ่งทะเลสูง ขวัญและประเพณีทำขวัญ และคำเรียกขวัญแบบเมืองเหนือ ดังที่ วัลลภา วิทยารักษ์
 (2526 : 109) ได้วิจัยพบว่า เรื่องคำเรียกขวัญแบบเมืองเหนือ ให้คุณค่าทางด้านความรู้เกี่ยวกับ
 ศิลปวัฒนธรรมในระดับมาก ส่วนเนื้อเรื่องที่แสดงถึง สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธ
 ได้ปรากฏมากในเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำสงคราม เช่น สามก๊ก ตอนจูล่งฝ่าทัพรับเอาเต๋าและใน
 ขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม ในเนื้อเรื่องได้กล่าวถึงการเตรียมงานแต่งงาน
 ซึ่งต้องจัดเตรียมสิ่งของ เครื่องใช้ ที่จำเป็น ดังนั้นการที่ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในเรื่องที่
 เกี่ยวกับ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ มีปรากฏมากนี้เนื่องจาก สิ่งของดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็น
 ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์

หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 พบความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมปรากฏมาก
 เป็นอันดับสองรองจาก หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
 ทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่ปรากฏมากที่สุดคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึง สัตว์บก
 รองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึงสัตว์ป่า และสัตว์น้ำ เนื้อเรื่องที่ปรากฏอย่างชัดเจนที่สุดคือ
 สัตวาทิธาน ในเนื้อเรื่องเป็นการรวบรวมรายชื่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่มีในประเทศไทย เพื่อให้

ผู้เรียนได้ศึกษาถึงรูปร่างลักษณะ ตลอดจนถึงชีวิตของสัตว์ ซึ่งพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย
 อาจารย์ยางกูร) ได้แต่งไว้ในสมัยรัชกาลที่ 5 และสอดคล้องกับจุดประสงค์วิชาภาษาไทย ใน
 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ข้อ 6
 (กรมวิชาการ, 2533 : 13) ที่ว่า เพื่อให้เห็นคุณค่าของวรรณคดี และงานประพันธ์ที่ใช้ภาษา
 อย่างมีรสนิยมในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ

ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ในหนังสือ
 เรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 ที่ปรากฏมากที่สุด คือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสิ่งของ
 เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธ และรองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึง ยวดยานพาหนะ การ
 คมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และถนนหนทาง ซึ่งความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ประการ
 นี้มีความสัมพันธ์กันในด้านเนื้อเรื่อง เพราะเนื้อเรื่องกล่าวถึง การเดินทาง การใช้เครื่อง
 อุปโภค การทำสงคราม ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ดังเช่น เรื่อง พระยาไชยบูรณ์
 พระร่วงสวรรคโลก รามเกียรติ์ ผู้ชนะสิบทิศ เป็นต้น ดังนั้นกิจกรรมของบุคคลในเนื้อเรื่องดังกล่าว
 จึงมีความเกี่ยวข้องกันกับความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ประการ ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่
 ปรากฏในระดับมากและมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่งก็คือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความเลื่อมใส
 ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏชัดเจนในเรื่อง ความสนุกในวัดเบญจมบพิตร พระร่วง-
 สวรรคโลก นิราศสัตหีบ และหมุนไปตามลมปาก เนื้อเรื่องเหล่านี้ให้แนวคิดแก่ผู้เรียนในด้านการ
 ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักของพระพุทธศาสนา โดยใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และ
 เป็นธรรมชาติที่สุด ดังนั้นผู้สอนจึงควรถือโอกาสสอดแทรกความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลัก
 พุทธศาสนา ดังที่ ธนาลัย สุขพันธ์ (2533 : 13-17) ได้ให้แนวทางสร้างความตระหนักด้าน
 สิ่งแวดล้อมให้เกิดแก่นักเรียน โดยใช้หลักพุทธศาสนาชี้แนะให้นักเรียนเห็นข้อบกพร่องของสังคม
 วัตถุนิยม และปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากความละโมภของมนุษย์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความรู้เรื่อง
 สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย
 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 นี้เป็นความรู้ที่เหมาะสม ต่อการแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
 ให้กับผู้เรียน

หนังสือเรียนที่ปรากฏความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุดคือ หนังสือเรียนภาษาไทย
 ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) ที่
 ปรากฏมากที่สุดและรองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่กล่าวถึง สัตว์น้ำ สัตว์ป่า และสัตว์บก ซึ่งปรากฏ

ชัดเจนในเรื่อง พระอภัยมณี ราชาริราช ตอนพลายประกายมาศ และชีวิตปลาช่อน แม้ว่าในบางเรื่องผู้เขียนมิได้มีเจตนาโดยตรงที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์ แต่การที่ในเนื้อเรื่องได้กล่าวถึงสัตว์ชนิดต่าง ๆ ก็มีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ คุณประโยชน์ของสัตว์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักและมีเมตตากรุณาต่อสัตว์ เกิดทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ที่ปรากฏมากที่สุดและรองลงมาคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาวุธ และเนื้อเรื่องที่แสดงถึงยวดยานพาหนะ การคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสาร และถนนหนทาง ซึ่งปรากฏชัดเจนในเรื่องพระอภัยมณี พระยาพิชัยดาบหัก ราชาริราช ตอนพลายประกายมาศ ข้อคิดเรื่องการบวช เป็นต้น ดังนั้นการที่ในเนื้อเรื่องกล่าวถึงความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม 2 ประการนี้ แสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบาย ความเป็นอยู่ที่ดีให้กับตนเอง โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องเกื้อหนุน ส่วนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เนื้อเรื่องที่แสดงถึงความสำคัญของการศึกษา ซึ่งมีปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งในการศึกษาด้านวิชาการ และด้านวิชาชีพ เช่น เรื่องพระยาพิชัยดาบหัก ได้ให้ความรู้ถึงการเล่าเรียนหนังสือในสมัยโบราณโดยนำเด็กไปฝากไว้กับพระเพื่อให้ได้เรียนรู้หนังสือขึ้นต้น หลังจากนั้นจึงฝึกวิชาขึ้นตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เช่น วิชามวย วิชาฟันดาบ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนเรารู้จักเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง โดยอาศัยความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียน เป็นเครื่องชักนำให้เกิดความคิด เกิดการคิดค้นหาวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นปัญหาส่วนตัว หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังที่ โกลินทร์ รังสยาพันธุ์ (2521 : 78-81) ได้วิจัยพบว่า กระบวนการทางการศึกษาสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาความสับสนเป็นพิษของสิ่งแวดล้อมได้ นับได้ว่าการศึกษาที่หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 2 มีความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาปรากฏอยู่มาก จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน เป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีปรากฏอย่างชัดเจนและสอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องทุกเรื่อง ดังที่ได้กล่าว

มาแล้ว ซึ่งงานวิจัยของ พิศมร วัฒนพานิช (2528 : 231-234) ได้พบว่า ค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมและความงาม มีสอดคล้องกันในหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ จันทร์สุขพันธ์ (2529 : 141-142) ที่ได้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนอกจากจะแทรกอยู่ในวิชาวิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์แล้ว ส่วนหนึ่งก็จะพบได้ในวิชาภาษาไทย ดังนั้นวิชาภาษาไทยจึงสามารถนำไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น เพื่อให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เรียนอันเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษาของประเทศ ที่เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม และได้ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2520 ในหมวดที่ 1 ข้อ 9 ว่า ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ วิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาในเรื่องสิ่งแวดล้อม ก็คือ ครู ซึ่งครูจะเป็นผู้ชี้แนะส่งเสริมและปลุกฝังให้นักเรียนมีความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และครูควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. ในการเรียนการสอนภาษาไทย ครูผู้สอนควรสอดแทรกความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมให้แก่นักเรียนทุกครั้งที่มีโอกาส
2. ครูภาษาไทย และครูวิชาอื่น ๆ ควรร่วมมือกันให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน โดยสอดแทรกในวิชาที่สอนให้สัมพันธ์กันอย่างกลมกลืนทุกวิชา
3. ครูและนักเรียนร่วมมือกันศึกษาหนังสือเรียน หรือหนังสือเล่มอื่นใดที่มีความสนใจร่วมกัน และวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ที่ปรากฏในหนังสือนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้จากการปฏิบัติจริง
4. ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกชั้นเรียน
5. หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย และครูภาษาไทยควรร่วมมือกันวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย และหนังสืออ่านประกอบ เพื่อจัดทำแผนการสอนสอดแทรกความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนภาษาไทย และนำไปใช้ปฏิบัติจริง

6. ครูและนักเรียนร่วมมือกันจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สวยงาม เช่น ปลูกต้นไม้ ทำสวนหย่อม และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางด้านวัฒนธรรมด้วยการจัดงานประเพณี ตามโอกาสที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือวรรณกรรมปัจจุบัน ที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทย ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทย ในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะ เช่น ระบบนิเวศ ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อเป็นการศึกษาความรู้เฉพาะด้าน อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสิ่งแวดล้อม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย